

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2019/20:35

Måndagen den 23 mars

§ 1 Information om EU:s åtgärder för att hantera coronavirusets spridning och dess effekter

Statsrådet Hans Dahlgren (deltar per telefon)

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi öppnar mötet och välkomnar Hans Dahlgren med oss på telefon för dagens dagordningspunkt, Information om EU:s åtgärder för att hantera coronavirusets spridning och dess effekter.

Anf. 2 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag är till att börja med glad över att på det här viset få möjlighet att hålla nämnden uppdaterad om läget och arbetet inom Europeiska unionen. Det är minst sagt en rörlig materia vi har att göra med. Möten, insatser och samordning av olika slag sker i en mycket snabb takt på i stort sett alla områden.

Som jag tror att ni känner till är Europeiska rådets möte i mars skjutet på framtiden. I stället blir det på torsdag eftermiddag en videokonferens mellan stats- och regeringscheferna i Europeiska unionen. Den enda dagordningspunkten för detta videomöte är corona. Man har också för avsikt att anta ett uttalande från ledarna vid detta möte.

Det är alltså formellt inte något möte i Europeiska rådet, men jag kan berätta att statsministern ändå avser att inför mötet informera EU-nämnden och redogöra för coronaarbetet på EU-nivå vid detta tillfälle. Det blir på onsdag, om jag förstår saken rätt.

Även andra ministrar träffas och har löpande avstämningar genom informella videokonferenser. Mest frekvent är det för hälsoministrarna och inrikesministrarna.

Arbetet i ministerrådet behöver i en eller annan form fortsätta. Inriktningen för hur det ska kunna ske i praktiken är denna: Man ersätter ministermötena med videokonferenser, men de formella besluten fattas genom skriftlig procedur. För detta ändamål har alldeles nyss vissa tillfälliga ändringar gjorts i rådets arbetsordning som gör det lättare att besluta om ett sådant här skriftligt beslutsförfarande. Det var ett samråd om just detta som avslutades med EU-nämnden i morse.

Det är fortfarande oklart hur det blir med allmänna rådets möte i morgon; det var ju tänkt att äga rum på tisdagen. Det som har sagts i Bryssel är att ett informellt allmänt råd på videolänk eventuellt kommer att ske i morgon med start tidigast kl. 11.30 och med frågan om utvidgningen som enda dagordningspunkt.

Vad som står klart är att Coreper till slut nu faktiskt har lyckats enas om slutsatser kring utvidgningen, och planen är alltså nu att dessa slutsatser ska kunna antas genom en skriftlig procedur.

När det gäller arbetet i de förberedande instanserna, Coreper och så vidare fortsätter det. Men man håller nere antalet möten till ett minimum, och bara de allra mest nödvändiga mötena äger rum i dagsläget.

När det gäller Europaparlamentet var man tidigt ute med långtgående åtgärder både för personal och ledamöter. I dagsläget pågår inget arbete rent fysiskt i parlamentet, och diskussioner pågår om hur man ska kunna hantera den kommande perioden. Några utskott har planerade möten i den här veckan, men det är oklart om de kommer att äga rum.

Vad som är klart är att det plenarsammanträde i Strasbourg som skulle ha ägt rum vid månadsskiftet inte kommer att äga rum där. Överlag ser det ut som att endast så kallade minisessioner, alltså sessioner som hålls i Bryssel, kommer att planeras fram till efter sommaren.

I EU-domstolen har verksamhet som kräver fysiska kontakter stängts ned mars månad ut, och det är oklart vad som händer efter det.

Detta var lite grann om arbetssituationen.

När det sedan gäller de insatser som görs på EU-nivå kan man säga att de går i tre olika spår. Det första är att förhindra smittspridningen, det andra att säkra tillgång till nödvändiga läkemedel och utrustning och det tredje att försöka stävja de ekonomiska effekterna av krisen.

Vi börjar med det första, alltså åtgärder mot smittspridning. Kommissionen presenterade i förra veckan riktlinjer för gränskontroller och förslag om tillfälliga inreserestriktioner. Båda dessa förslag ska ses i ljuset av att många medlemsstater under den senaste tiden har inrättat egna förbud och egna restriktioner både vad gäller varuhandel och personer. Det fanns alltså ett starkt behov av ett gemensamt agerande här. De riktlinjer som kommissionen har lagt fram tar sikte på hur man ska kunna genomföra rese-restriktionerna och den ökade gränskontrollen och samtidigt vara säker på att man kan upprätthålla nödvändiga varuflöden på den inre marknaden.

När det gäller förslaget om restriktioner för resa in i och ut ur EU vid den yttre gränsen har syftet varit att begränsa allt icke nödvändigt resande för att på det sättet också begränsa spridning av viruset. Men restriktionerna gäller inte för till exempel medicinsk personal och inte för militärer och diplomater som reser i tjänsten. Även skyddsbehövande och människor som reser av andra humanitära skäl ska undantas från restriktionerna.

Förslaget om restriktioner vid den yttre gränsen fick stöd av regeringscheferna vid deras möte i förra veckan och genomförs nu av de olika medlemsstaterna. Den svenska regeringen har antagit en tillfällig förordning för att genomföra restriktionerna. Den trädde i kraft den 19 mars och gäller till och med den 17 april med möjlighet till förlängning om det blir aktuellt.

Vi kan notera att Storbritannien inte avser att genomföra inreserestriktionerna, vilket också innebär att Irland, som delar en gemensam resezon med Storbritannien, inte heller genomför dem.

Sedan finns det också ett antal riktlinjer för åtgärder som behöver vidtas för att bekämpa själva virusspridningen som kommissionen har presenterat. Där nämns skolstängningar, där nämns begränsningar av folksamlingar och där nämns stängning av restauranger och barer. Listan

diskuterades i onsdags i förra veckan under videomötet mellan EU:s hälso-ministrar. Det är alltså rekommendationer. Från svensk sida betonades särskilt att allt arbete med att bekämpa smittspridning måste anpassas utifrån olika nationella omständigheter.

Det andra viktiga arbetsområdet för unionen är att agera för att säkra tillgången på läkemedel och medicinsk utrustning. Där finns en mekanism för gemensam upphandling av personlig skyddsutrustning som har aktiverats, och ett antal upphandlingar pågår eller är planerade i närtid. Sverige deltar i tre av processerna: en som gäller personlig skyddsutrustning, en annan som gäller ventilatorer och en tredje som gäller testkit och laboratorieutrustning.

Kommissionen har också beslutat om vissa exportbegränsningar när det gäller viss personlig skyddsutrustning till tredjeland, alltså att man ska ha krav på tillstånd för sådan export. Tanken har varit att det ska bidra till att man ska kunna lyfta de exportstopp mellan EU-länderna, alltså inne i unionen, som på sina håll infördes under de senaste veckorna. De här lyftningarna har väl inte skett fullt ut ännu, men det är positivt att utvecklingen går i den riktningen. Till exempel anlände hit till Sverige i förra veckan den order om 50 000 skyddsmasker som hade suttit fast i Tyskland.

I sammanhanget kan det från svensk sida sägas att vi har särskilt verkat för att restriktionerna inte ska påverka handeln med Norge. Vi är nöjda med att kommissionen i torsdags kväll beslutade att göra undantag för EES- och Eftaländerna så att det inte blir stopp för sådant som transporteras över den norsk-svenska gränsen i det här avseendet.

Den tredje delen är nog så viktig, nämligen den ekonomiska sidan. Kommissionen presenterade för två veckor sedan ett omfattande coronapaket med syftet att mildra de socioekonomiska effekterna. Det är många områden som täcks här, alltifrån sjukvårdsmateriel, transporter och sysselsättning till statsstöd och insatser för att säkra likviditeten i våra ekonomier i Corona Response Investment Initiative, som det kallas. Där föreslås att projekt och investeringar till ett värde av 37 miljarder euro ska kunna påskyndas genom att man dels utnyttjar förskott som ännu inte är använda – det är 8 miljarder som inte betalas tillbaka – dels använder detta som medfinansiering inom sammanhållningspolitiken.

Förslaget behandlades i Coreper i slutet av förra veckan, och förhandlingar inleds med Europaparlamentet direkt. Dessa förhandlingar kan äga rum, för de sköts digitalt. Därför kan ett slutligt beslut om denna ram väntas inom kort. Kommissionen tänker inrätta en särskild task force för att främja ett snabbt genomförande.

Ett annat initiativ från kommissionen gäller att utnyttja medel inom både solidaritetsfonden och globaliseringsfonden. Där finns också förslag om att lätta på reglerna om statsstöd och att fullt ut kunna använda den flexibilitet som finns inom stabilitets- och tillväxtpakten.

Jag ska säga några ord om Europeiska centralbanken. Det var väl i onsdags kväll i förra veckan som man där gick ut med beslutet om ett tillfälligt stödköpsprogram på 750 miljarder euro, och detta i tillägg till det beslut som fattades i veckan innan dess om insatser på 120 miljarder. Totalt blir detta ett belopp på nästan ofattbara 10 000 miljarder svenska kronor som ska användas för stödköp av stats- och företagsobligationer.

Om man jämför det med Sveriges samlade bnp på ca 5 000 miljarder kronor belyser det mer än väl situationens allvar.

Det som också står klart är att det direkta hälsohotet naturligtvis måste hanteras men att man samtidigt måste undvika att det man gör för att hantera hotet i sig leder till ohanterliga och överblickbara ekonomiska konsekvenser. Det är klart att vi ska lyckas stoppa smittspridningen, men det måste ske på ett sätt som gör att våra företagare och löntagare – ja, hela vår ekonomi – klarar sig ur detta. Det är en väldigt svår avvägning.

Detta, fru ordförande, är läget i coronafrågan just nu. Jag ska utöver detta bara säga ett par ord om de två stora förhandlingar vi har på EU:s dagordning, nämligen den som handlar om långtidsbudgeten och den som handlar om relationen mellan EU och Storbritannien. Också i dessa två delar har ju processerna bromsats upp ordentligt.

Några förhandlingar om MFF pågår inte just nu, och det är även oklart när de återupptas. Dessutom är det förstås så att själva coronaepidemin och dess konsekvenser för våra ekonomier kommer att påverka innehållet i förhandlingarna. Hur det påverkar återstår att se.

När det gäller förhandlingen med Storbritannien fick den andra förhandlingsrunda som hade planerats till förra veckan ställas in. Parterna utbytte förhandlingsbud med varandra, men det brittiska budet har ännu inte cirkulerats till medlemsstaterna. Nästa runda är tänkt att äga rum den 6–8 april, men vi vet inte hur det blir med det. Chefsförhandlingarna på båda sidorna är nämligen isolerade, och vi vet att Michel Barnier är smittad av coronaviruset. Den brittiska chefsförhandlaren, David Frost, sitter i karantän.

Detta, fru ordförande, avslutar min sammanfattning av läget.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Tack för det, statsrådet! Därmed lämnar jag ordet fritt.

Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru ordförande! Tack för informationen, statsrådet! Jag har ändå lite frågor om det här med besluten.

Vi har sett en del skriftliga samråd, och det är jättebra att det går att ha sådana. Ibland är man dock orolig eftersom det kan ta lång tid att fatta beslut, men nu verkar det finnas en stor samsyn om att beslut ska kunna fattas. Nu är jag inne på den tredje punkten, om att motverka ekonomiska konsekvenser, som statsrådet har tagit upp. Finns det någon risk att det stannar upp och att de här pengarna inte kommer ut? Eller finns det en samsyn mellan EU-länderna om att vi nu måste fatta beslut oavsett läget – att vi måste lösa eventuella juridiska komplikationer så att det går att fatta beslut även digitalt i så fall?

Kan man känna sig trygg när det gäller beslutsfattandet, helt enkelt? Det är min fråga.

Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD):

Finns det någon horisont för upplättandet av stabilitets- och tillväxtpakten? Om det inte finns en horisont för när de tillfälliga reglerna ska sluta gälla, ser statsrådet någon risk för att detta kommer att utnyttjas för att urholka reglerna mer än de redan är urholkade i dag?

Anf. 6 JAN ERICSON (M):

Jag återkommer till en fråga som jag ställde till Hans Dahlgren i förra veckan. Det gäller situationen i Grekland.

Det kommer ganska många larmrapporter om att man är jätteorolig för att det ska bli smittspridning i de flyktingläger som finns i Grekland och att grekerna helt enkelt inte har någon chans att hantera detta utan hjälp utifrån. Det är såklart ett skräckscenario att detta skulle få fäste i flyktinglägren och på så sätt försvåra situationen ytterligare. Min fråga är om EU har någon plan för hur man i det här läget tänker hjälpa Grekland att hantera situationen.

Anf. 7 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Som svar på Jessica Roswalls fråga tror jag egentligen inte att man kan vara trygg kring någonting. Samtidigt tror jag att det finns en väldigt gemensam ambition att inte låta några formella hinder stå i vägen för de insatser som behövs.

Att själva beslutsfattandet ska underlättas så mycket som möjligt och flyta på så gott det kan tror jag alltså att det finns en stark gemensam önskan om. Det riktigt besvärliga är förstås vilka beslut man ska fatta och vilken storleksordning vi kan ha i detta. Det är nämligen en avvägning mellan vilka insatser som kan göras för att motverka smittspridningen och vilken påverkan på våra ekonomier och det långsiktiga som detta har. Hur man ska göra den avvägningen tror jag blir en väldigt svår diskussion, kanske redan på torsdag.

Till Ludvig Aspling vill jag säga att det såvitt jag förstår inte finns något särskilt datum. I stället är det sagt att den så kallade uppluckringen ska ske så länge som krävs. Vi menar att det naturligtvis inte får pågå längre än nödvändigt, och jag kan hålla med om att det kan finnas en risk för urholkning. Men i detta akuta läge är det de insatser som möjliggörs genom att man lättar på kraven som gör att vi kan få viss effekt.

Jag vill be Jan Ericson om ursäkt, för jag har ännu inte kunnat hitta den information om situationen i Grekland som jag vet att han frågade om redan i förra veckan. Jag kan inte heller säga om EU har någon plan. Jag ska dock fråga vår EU-chef Eva Sjögren, som också är med i samtalet här, om hon har någon inblick i detta. Eva, kan du säga någonting om detta med Grekland?

Anf. 8 EVA SJÖGREN, EU-chef vid Statsrådsberedningen:

Nej, tyvärr kan jag inte det. Vi får hitta ett bra sätt att återkomma med ett svar när vi har det. Det har dock inte fattats några beslut om detta, så mycket vet vi.

Anf. 9 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Okej, vi får återkoppla i den delen.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Eftersom ingen ytterligare önskar ordet tackar vi för informationen och för dagens möte.

Det kommer en ny kallelse; ni hörde ju att det blir ett informationsmöte med statsministern inför videokonferensen på torsdag. Ni får mer infor-

2019/20:35
23 mars

mation om det under dagen.
Tack för i dag!

Innehållsförteckning

2019/20:35

23 mars

§ 1 Information om EU:s åtgärder för att hantera

coronaviruset spridning och dess effekter.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M).....	4
Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD).....	4
Anf. 6 JAN ERICSON (M)	4
Anf. 7 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	5
Anf. 8 EVA SJÖGREN, EU-chef vid Statsrådsberedningen.....	5
Anf. 9 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	5
Anf. 10 ORDFÖRANDEN.....	5